

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

СЕКЦІЯ 3

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ТА ПРИВАТНЕ ПРАВО

НЕСТАНДАРТНІ ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Денисенко С. І.

*к.ю.н., старший викладач кафедри міжнародного, європейського та екологічного права
Сумського державного університету*

Історію людської цивілізації постійно супроводжували збройні конфлікти різних форм та видів. Під час ведення бойових дій людство спочатку керувалось звичаєвими нормами, але тільки протягом останніх 150 років, виходячи з гуманних міркувань, держави встановили норми міжнародного гуманітарного права які почали захищати осіб які найбільш страждали від збройних конфліктів (цивільне населення, військовополонені, поранені і хворі комбатанти) та обмежували способи ведення війни які приносили надлишкові, невиправдані руйнування і страждання. Основними такими нормами стали Женевські та Гаазькі конвенції які до сьогоднішнього часу використовувались під час збройних конфліктів без серйозних проблем [1].

Однак сьогодні в світі найбільш серйозним викликом міжнародному гуманітарному праву стала так звана «гібридна війна» або «гібридний метод ведення війни» [2]. Треба зазначити, що на сьогодні відсутнє офіційне визначення цього поняття.

Визначення поняття «гібридна війна» відсутнє також в міжнародно-правових документах. Більше того, такого поняття не було й у Воєнній доктрині України – документі, що є національною системою керівних поглядів на причини виникнення, сутності і характеру сучасних воєнних конфліктів. Не застосовувався цей термін й у воєнних доктринах Російської Федерації та Сполучених Штатів Америки [3].

У Сполучених Штатах Америки на певному етапі окремі військові експерти почали вживати термін «hybrid warfare», що українською перекладають як «гібридна війна». Але в англійській мові є слово «war», яке якраз і перекладається на українську як «війна». Термін «warfare» означає дещо інше [3].

Отже, відповідно до Доктрини збройних сил США згадані терміни визначені наступним чином [3]:

«war» (укр. «війна») – соціально санкціоноване насилля для досягнення політичної цілі;

«warfare» – механізм, метод або спосіб ведення збройного конфлікту проти ворога. Це те, яким чином ведеться війна.

Доктрина збройних сил США офіційно визнає лише два типи ведення війни: звичайний (conventional warfare) та нестандартний (irregular warfare). Концепція «гібридного» типу не є офіційною та вживається американськими військовими для характеристики такого механізму, методу або способу ведення війни, коли має місце поєднання звичайного та нестандартного типів [3].

На сьогодні відсутня будь яка регламентація цього поняття і в міжнародному гуманітарному праві, яке направлено, в першу чергу, для захисту некомбатантів (мирне населення, журналісти, медичний персонал, духовенство та ін.), а також гуманного відношення до військовополонених. Однак у даному випадку норми міжнародного гуманітарного права взагалі не можуть діяти, так як у сучасних гібридних війнах приймають участь не регулярні збройні сили іноземної держави, а незаконні збройні формування які нікому не підконтрольні, нелегально фінансуються і озброюються іншою державою використовуючи терористичні методи ведення війни, без дотримання будь яких норм міжнародного гуманітарного права. Для того, аби притягнути винних осіб до відповідальності, згідно із нормами міжнародного кримінального права, потрібно перш за все розібратись із типом конфлікту. А як класифікувати гібридну війну нормами, на неї не розрахованими? [4].

Найбільш яскравим прикладом гібридної війни у сучасних умовах є збройний конфлікт який відбувається сьогодні на сході України. За ознаками, що формально дозволяють віднести його до внутрішнього є те, що він відбувається в межах території України, а його учасниками є урядові війська з одного боку та незаконні збройні формування з іншого. Тобто в даному випадку немає прямого збройного протистояння між військами двох різних держав. Разом з тим постійна військова підтримка Російською Федерацією незаконних збройних формувань може вказувати на те, що даний збройний конфлікт має міжнародний характер.

Свідченням того, що Російська Федерація застосовує нестандартні методи гібридної війни проти України є такі як: засилання на територію України збройних найманців та диверсантів для дестабілізації суспільства [5], проведення на території України терористичних актів проти безлічі цілей та з метою залякування цивільного населення [6], ведення інформаційної гібридної агресії проти України в російських ЗМІ [7], здійснення політичного та економічного тиску на Україну [8]. Яскравим прикладом початку ведення інформаційної гібридної агресії Російської Федерації проти України можна вважати 2007–2008 рр. У цей період російська сторона проводила активну

діяльність із закріплення в українському інформаційному просторі за допомогою традиційних та електронних ЗМІ, а також соціальних мереж тем і меседжів, що мали підготувати цільові аудиторії до подальшої збройної агресії, або ж стимулювати перехід на сторону супротивника під час активної фази протиборства [9, с.261].

Треба зазначити, що найбільш небезпечним у сучасному світі є те, що держава агресор для досягнення своєї зовнішньополітичної мети може використовувати нестандартні методи гібридної війни відносно будь-якої суверенної держави при цьому міжнародне гуманітарне право не може ефективно протидіяти цій загрози.

Існує також ще один нестандартний виклик міжнародному гуманітарному праву у сучасних умовах, який також є небезпечним – це автоматизація війни. Тобто у сучасному світі все частіше під час збройних конфліктів використовуються безпілотні бойові машини (дрони) які можуть мати на борту летальну зброю. Такі бойові машини можуть бути як повітряними так і морськими та підводними. Наприклад США є світовим лідером в області розробки, випуску та використання військових дронів. Також відомі спроби Китаю та Російської Федерації нівелювати лідерство США [10].

Треба зазначити що безпілотні бойові машини покликані зберегти життя солдатів, проте вони розмивають межі відповідальності. Оператори безпілотних машин нерідко не здатні відрізнити військових від цивільних, кількість вбитих дронами-кілерами цивільних осіб постійно зростає. В даному випадку одна з основних проблем міжнародного гуманітарного права полягає в тому, що неможливо визначити конкретних відповідальних за місії, які здійснюють дрони [4].

Враховуючи з вищевикладеного треба зазначити, що кожна держава, стосовно якої здійснюються нестандартні методи ведення війни, повинна мати чітке розуміння процесів які відбуваються. Це дозволить розробити правильну та зрозумілу всім стратегію захисту територіальної цілісності та незалежності держави і реалізувати її на практиці.

Отже, приходимо до висновку, що норми міжнародного гуманітарного права є застарілими, що унеможливають регулювання нестандартних методів ведення сучасних збройних конфліктів. Враховуючи викладене, з метою протидії нестандартним методам ведення війни у світі необхідно:

- у межах Генеральної Асамблеї ООН розробити окрему резолюцію стосовно визначення поняття «гібридна війна», «гібридні методи ведення війни» та механізмів протидії цій загрози;

- доповнити ст.5 Римського статуту міжнародного кримінального суду [11] поправкою, згідно з якою визначити гібридну війну актом агресії на яку розповсюджується юрисдикція Міжнародного кримінального суду;

- активізувати взаємодію держав у межах ООН у питанні протистояння «гібридним війнам» та виробленню єдиної стратегії боротьби з цією загрозою.

- кожна держава яка стала жертвою гібридної війни повинна налагодити тісну співпрацю з НАТО з метою вивчення євроатлантичного досвіду вироблення механізмів протидії цій загрозі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Современные проблемы международного гуманитарного права – приватизация войны: обзор [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.icrc.org/rus/resources/documents/misc/overview-privatization.htm>
2. Магда Є.В. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір / Є. В. Магда // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2014. – № 5. - 5 с.
3. Черниш В. Що відбувається на Сході України. Ще раз про термінологію [Електронний ресурс] / В. Черниш – Режим доступа: http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/law/scho_vidbuvaetsya_na_skhodi_ukraini_sche_raz_pro_terminologiyu/
4. Гібридні виклики міжнародного гуманітарного права [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://tyzhden.ua/World/145884/>
5. СБУ: РФ готує на своїй території найманців для дестабілізації ситуації в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://www.hromadske.tv/society/sbu-rf-gotuye-na-svoyii-teritoriyi-naimantsiv-dlya/>
6. ФСБ и ГРУ России на Донбассе готовят теракты на территории Украины [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://nbnews.com.ua/ua/news/165301/>
7. Катерина Левченко: Щодо правової оцінки дій провладних ЗМІ в інформаційному просторі України [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://www.3republic.org.ua/ua/ideas/12982>
8. Россия оказывает политическое и экономическое давление на Украину [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ukrlife.net/rossiya-okazyivaet-politicheskoe-i-ekonomicheskoe-davlenie-na-ukrainu/>
9. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с
10. Военные беспилотные летательные аппараты, дроны [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.mforum.ru/news/article/111878.htm>

11. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998р. [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Полянська Є. А.

*Студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Івашова І. П.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри ЦПДФП ННІ права
Сумського державного університету*

Зараз мільйони громадян є суб'єктами найрізноманітніших відносин, у тому числі й спадкових. Відносини виникають незалежно від місця постійного проживання, саме тому це може бути як в Україні, так і поза її межами. На жаль, у разі смерті за кордоном або знаходження майна за межами України виникає ряд правових проблем, серед яких й питання регулювання спадкових відносин.

Спадкування є одним із основних способів набуття права власності. Тлумачення поняття «спадкування» у країнах “континентального” і “загального” права відрізняється. У країнах континентальної Європи спадкуванням вважається загальне правонаступництво. У країнах “загального” права спадкоємці отримують лише ту частку майна, яка залишається після розрахунку з кредиторами. В Україні визначено, що спадкування є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1].

Найпоширенішими підставами спадкування є заповіт і закон. Заповіт є переважальною підставою, а закон – субсидіарною, і застосовується лише тоді, коли не має юридично дійсного заповіту, заповіт охопив не все майно, або ж в заповіті не враховуються інтереси осіб, які мають обов'язкову частку. У випадках, коли залишається майно, але спадкоємці відсутні, то за загальною нормою міжнародного приватного права, це майно (називається “виморочне” або “відумерле”) переходить до держави.

Як правило в кожній країні є певні норми, що регулюють спадкування. В Україні це Цивільний кодекс. Але при розгляді справ з іноземним елементом, слід звертатися до Закону України «Про міжнародне приватне право». Саме в цьому законі міститься визначення іноземного елемента, як ознаки, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються цим Законом, та виявляється в одній або кількох з таких форм: